

Mildheid, begrip en dialoog, bouwstenen voor sterke zorgrelaties bij NAH

Linus Vanlaere

vives **sTimul**
ZORGETHISCH LAB

Inhoud

- Zorgethiek gaat over begrip en dialoog
- Begrip en dialoog zijn niet vanzelfsprekend
- Wat kan helpen om tot begrip en dialoog te komen
- De must van middelmatigheid en (dus) van mildheid

Zorgethiek start bij een vuile tas koffie

Zorgethiek als zorgzaamheidsethiek

- Een ethisch probleem is een **relatie-
probleem**: elk zit op een eiland en er is
geen of weinig connectie
- Ethiek is: **dialoog** voeren – openhartig
spreken en zorgvuldig luisteren
- Vertrekpunt: mensen zijn onderling
afhankelijk en dragen
verantwoordelijkheid voor elkaar

“Mededogen is geduldig maar gestaag naar de wereld kijken door de ogen van de ander. Je kan het niet leren op school. Je bent er een heel leven mee bezig.”

Albert Einstein

Zorgethiek stimuleert perspectiefwissel

- Ethiek start waar begrip niet vanzelf komt (cf. mededogen vs. empathie)
- Perspectiefwissel als start voor dialoog en reflectie
  - Inleefoefeningen
  - Luisteroefeningen
  - Casusoefeningen

Wouter

In een NAH-leefgroep voor volwassenen leeft sinds twee jaar Wouter, een vijftiger. Hij was een succesvolle advocaat, vader van twee tienerzonen. Sinds zijn hersenletsel door een auto-ongeval is hij niet meer dezelfde man, functioneel, relationeel noch karakterieel.

Wouter heeft bij alles hulp nodig. Een echt gesprek voeren met hem is moeilijk. Zijn echtgenote kwam Wouter in het begin, twee jaar geleden, elke week opzoeken op zaterdag. De zonen kwamen mee. Nu zijn ze pubers en komen ze zelden nog mee op bezoek.

Wouter

Ook de echtgenote komt niet meer elke week. Haar bezoeken zijn ook korter. Ze wordt vaak gebracht door een man die in de auto blijft zitten wachten.

Intussen vraagt Wouter of hij niet eens op weekend mag naar huis. De echtgenote wimpelt die vraag af. Alsof ze voelt dat de begeleiders haar bij elk bezoek de vraag van Wouter voor de voeten willen gooien, probeert ze steeds meer contact met hen te vermijden.

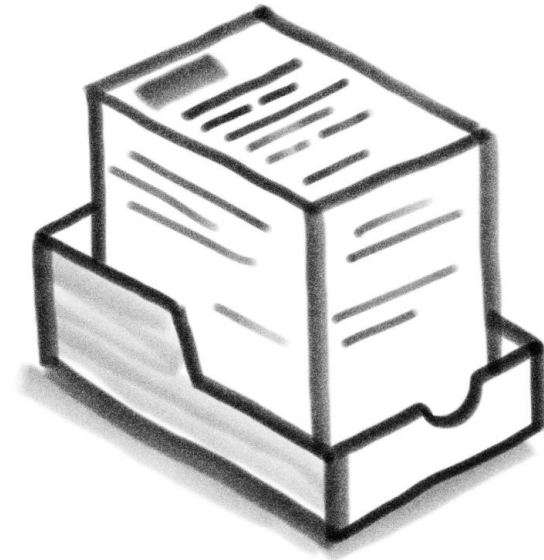
Het team van Wouter

- Voelt zich verantwoordelijk voor Wouters' welzijn en reageert gefrustreerd, boos en verdrietig en machteloos.
- **Het wringt** dat ze de echtgenote niet kunnen 'bereiken':
  - Dringen ze aan, ontloopt de echtgenote hen nog meer
  - Dringen ze niet aan, dan hebben ze het gevoel Wouter in de steek te laten

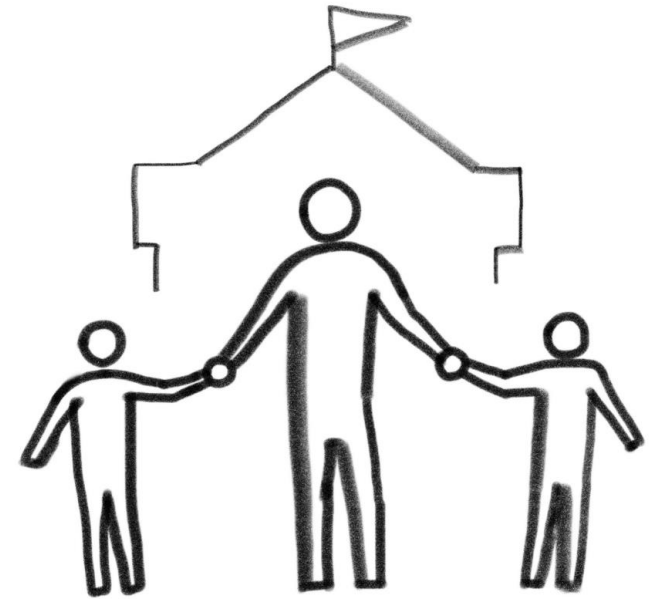
Het team van Wouter

- Voelt het aanspreken van de echtgenote aan als een **opgave**: hoe begin je er aan?
- Iemand stelt vast dat die opgave ertoe leidt dat ze de echtgenote impliciet als de boosdoener (beginnen te) zien. Het is de subtiele verschuiving van 'het is lastig' naar 'zij is lastig'.

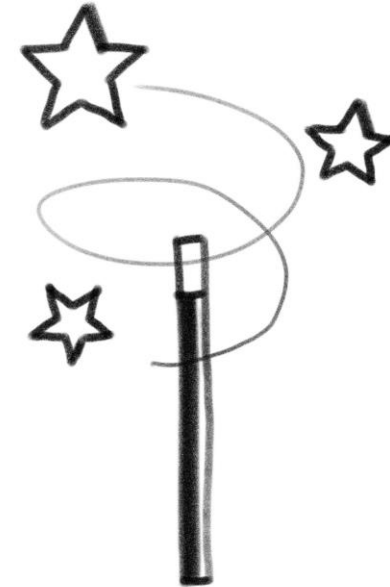
Het team van Wouter

- Vanuit **loyaliteit** voelt het team dat ze Wouter dit verschuldigd zijn: dat zijn stem klinkt. ‘Het is toch normaal dat hij zijn rol als vader en echtgenote opneemt?’

Het team van Wouter

- Sterk **verlangen** dat dit kan worden hersteld voor Wouter. Verdriet (en boosheid) omdat dit niet blijkt te lukken.
- Een boosheid die verschuift naar een boosheid op de echtgenote.

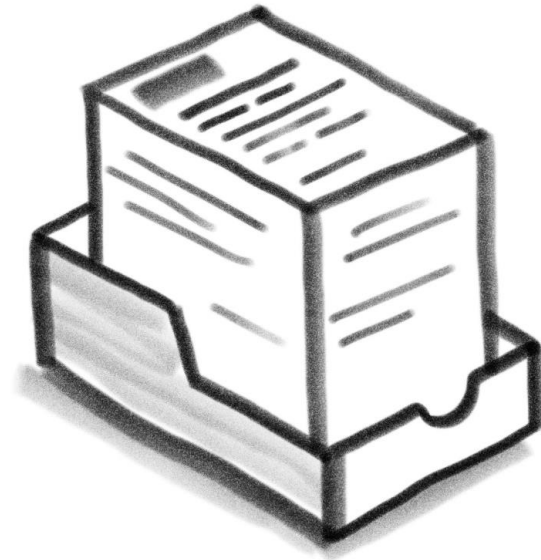
De echtgenote en de kinderen?

- Wat zou er wringen bij hen?
- Enerzijds willen zij komen, want het is hun vader of echtgenoot. Anderzijds is het telkens weer een confrontatie dat hun vader/echtgenoot hun vader/echtgenoot van vroeger niet meer is? (verdriet?)

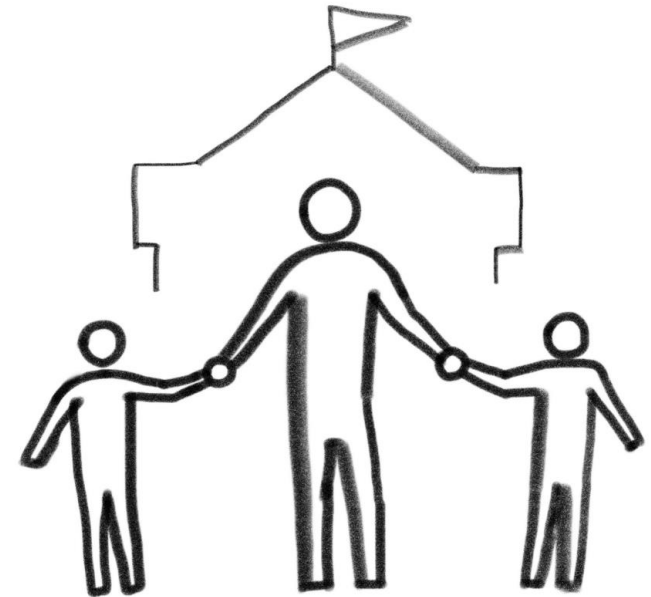
De echtgenote en de kinderen?

- Waar zouden zij zich zorgen over maken? Voor welke opgaven staan zij?
  - Verder willen gaan met hun leven dat ook nooit meer zal zijn zoals het is geweest?
  - Maar toch ook zo goed mogelijk contact hebben met Wouter? Maar wat zeg je dan (over dat leven waar hij geen vaderrol meer in opneemt)? Hoe blijf je authentiek in relatie terwijl je ook geen dingen wil vertellen die hem verdriet doen?
  - Hoe ga je in gesprek met iemand die moeilijk iets teruggeeft in dat gesprek?
  - ...

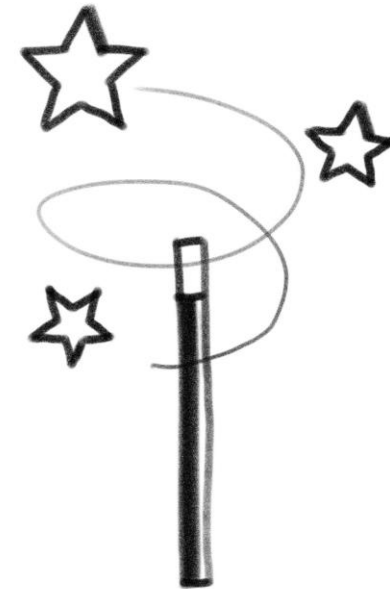
De echtgenote en de kinderen?

- Wat voelen zij zich verschuldigd en aan wie?
  - Loyaliteit van echtgenote aan Wouter: zij voelt het zich aan hem verschuldigd om te blijven komen, hem een plek te geven die hij vroeger opnam, om hem een zo goed mogelijk leven te gunnen, maar...
  - Ze voelt het zich aan haar kinderen verschuldigd om verder te gaan met een zo normaal mogelijk leven? Hen misschien ook een vaderfiguur te gunnen die er echt is als vader?

De echtgenote en de kinderen?

- Wat zouden ze heel graag willen? Welke verlangens zouden ze koesteren?
  - Een zo normaal mogelijk leven enerzijds, een zo goed mogelijk leven voor Wouter anderzijds?
  - Een verlangen om ook gezien te worden in hun lijden, hun worsteling?

Wat we samen leerden...

- Dat er veel is dat we **niet weten**
- Dat er veel is dat we **niet kunnen oplossen**
- Dat we in de drang om het beste te willen voor Wouter, het risico lopen om tegen een muur te botsen, **verlamd te geraken**
- Dat **ook de echtgenote bezorgd is** en zich verantwoordelijk weet – waarom zou ze teamleden anders ontlopen? – maar dat ze zich wellicht alleen weet...
- Dat er veel te winnen valt als we **samen** zouden kunnen **dragen (en verdragen)**

Wat we samen deden...

- ‘Hoe gaat het met jou?’ - Tijd nemen om weer vertrouwen te winnen, om te **verbinden**
- **Luisteren** naar wat er voor haar op het spel staat, welke bezorgdheid zij heeft en exploreren wat wij daarin voor haar kunnen betekenen
- Hierbij ook openhartig **spreken** over onze bezorgdheid en zoeken waar die aansluiting vindt met die van haar (cf. gedeelde bezorgdheid)
- Samen **ontdekken** hoe Wouters verlangen er mag zijn, hem erkenning geven, zoeken wat we samen kunnen doen (misschien gradueel), zonder het te willen oplossen

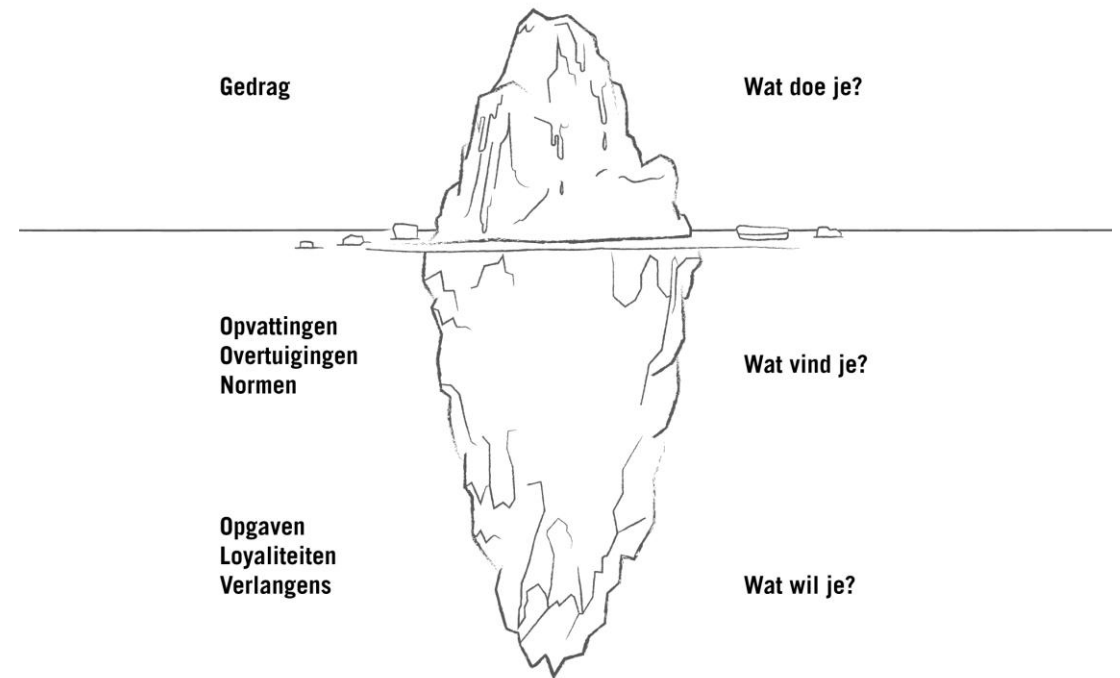
Wat ik heb geleerd

Dialogoog die wederzijds begrip bewerkstelligt, is niet zo eenvoudig als het lijkt.

4 dialoogsleutels die kunnen helpen

Dialogosleutels

- Exploreren elkaars ‘aanvoelen van verantwoordelijkheid’...
  - We voelen ons verantwoordelijk (zelf als we dat niet willen) – het **wringt**
  - Verantwoordelijkheid stelt ons voor **opgaven**
  - Verantwoordelijkheid vloeit voort uit **loyaliteiten**
  - Verantwoordelijkheid staat in relatie tot **verlangens** (van onszelf en van anderen)

Geïnspireerd op het model McClelland

Dialogoogsleutels

- Gaan in twee kanten:
  - Ze nodigen de ander uit om te spreken, uit te spreken wat er op het hart ligt
  - Ze maken mogelijk om zelf ook openhartig openhartig te spreken

Linus Vanlaere

ZORGEN ZONDER JE HART TE VERLIEZEN

Hoe zorgdragers moeilijke keuzes maken, hoe ze betrokken blijven en hoe praten daarbij helpt

Lannoo
Campus

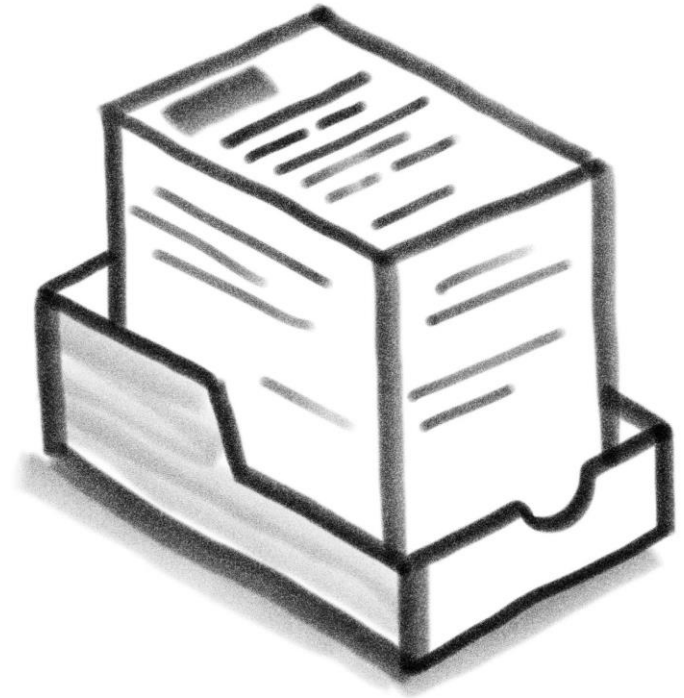
Dialogosleutel 1

- Wat wringt er voor jou?
- Mag ik vertellen wat er wringt voor mij?

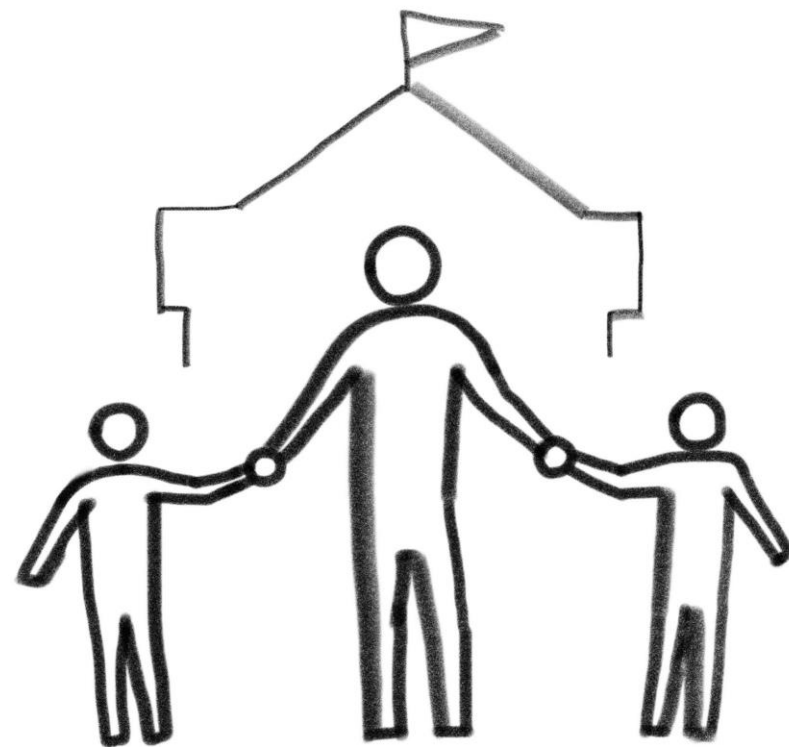
Dialogsleutel 2

- Waarover maak je je zorgen?
- Mag ik je zeggen waarover ik me zorgen maak?

Dialogosleutel 3

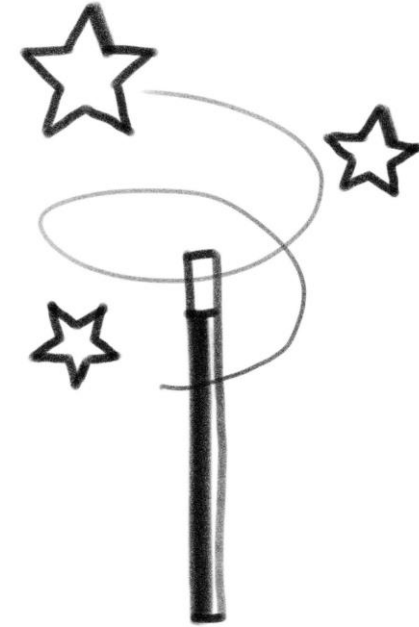
- Voel je dat je iets verschuldigd aan...?
- Mag ik vertellen wat ik me verschuldigd weet aan...?

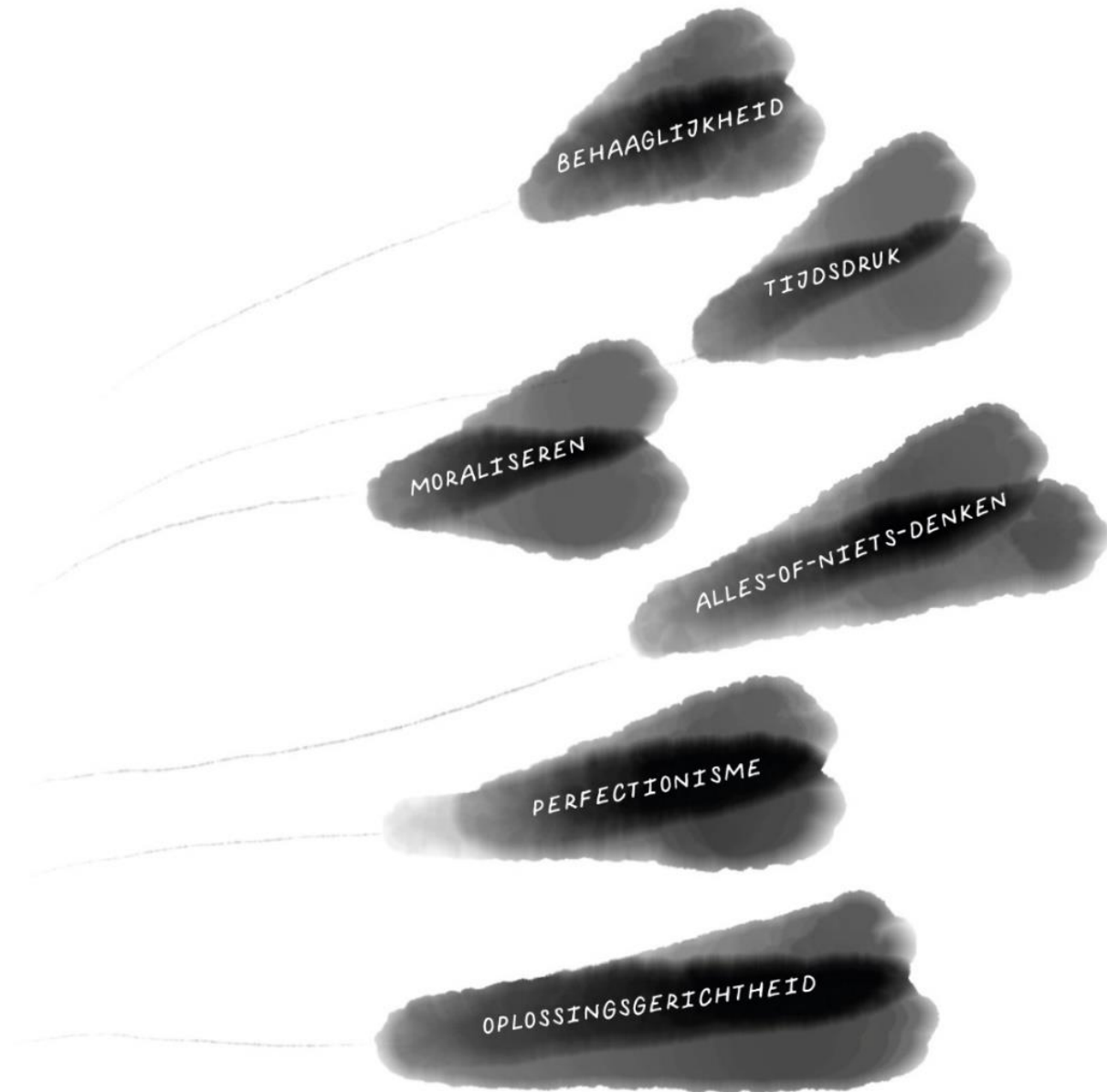

Dialogsleutel 4

- Wat zou je heel graag willen?
- Mag ik zeggen wat ik heel graag zou willen?

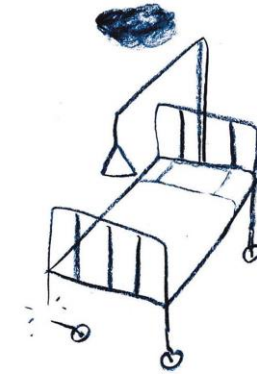

Wat dialoog in de weg staat

De kleine ondeugd van middelmatigheid

... brengt ons bij **mildheid** als noodzakelijke
bouwsteen voor zorgrelaties

Linus Vanlaere
Roger Burggraeve

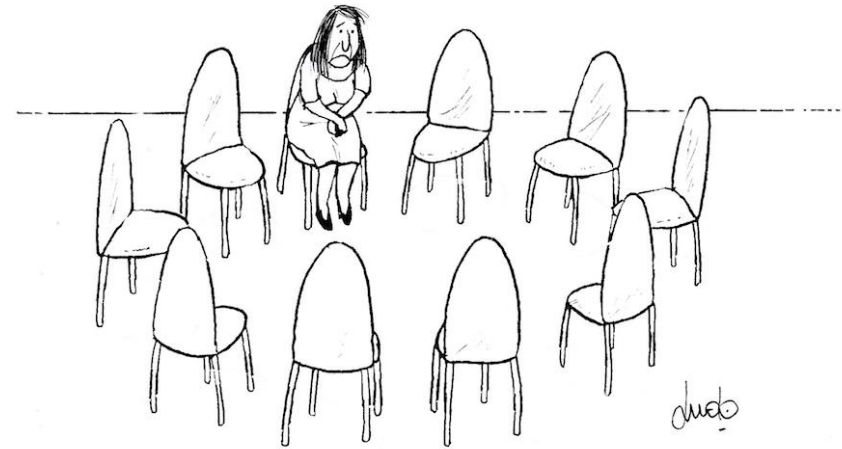
GEKKEN WERK

Kleine ondeugden
voor zorgdragers

LANNOO
CAMPUS

Middelmatigheid

- De ervaring dat zorg tekortschiet...
  - Hoe deskundig die ook is
  - Hoezeer we ook ons best doen
- De ervaring hangt vast aan tragiek, aan lijden dat we niet zomaar weggerogeld krijgen

ZELFHULPGROEP VOOR EENZAME VROUWEN

Middelmatigheid

- Een bewuste houding van ‘de lat lager leggen’, te zoeken naar ‘een kleiner goed’ en zelfs naar ‘goed genoeg’
  - Om niet in een kramp te schieten
  - Om de ander net nabij te kunnen zijn i.p.v. te ‘verlaten’

Middelmatigheid brengt ons bij kleine goedheid

De kleine goedheid

“Elke poging om het menselijke helemaal te organiseren is tot mislukken gedoemd. Het enige wat levendig overeind blijft is de kleine goedheid van het dagelijks leven. Ze is fragiel en voorlopig. Ze is een goedheid zonder getuigen, in stilte voltrokken, bescheiden, zonder triomf. Ze is gratis, en juist daardoor eeuwig.

Het zijn gewone mensen, ‘gevoelige zielen’, die haar verdedigen en ervoor zorgen dat ze zich telkens weer herpakt, ook al is ze volstrekt weerloos tegenover de machten van het kwaad. De kleine goedheid kruipt overeind, zoals een platgetrapt grassprietje zich weer opricht. Ze is misschien wel ‘gek’ – een ‘dwaze goedheid’ -, maar ze is tegelijk het meest menselijke in de mens. Ze wint nooit, maar wordt ook nooit overwonnen!”

Mildheid als ‘wij zijn
ook maar mensen...’

- En precies in die menselijkheid ligt de kracht van verbinding en zorg

